

Reactie op internet consultatie inzake wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op het notarisambt en enkele andere Wetten in verband met de mogelijkheid tot herziening van pensioenfondsen voor het notariaat.

Inleiding

Op 17 februari 2015 is via de website "overheid.nl" de mogelijkheid gegeven te reageren op het voorgenomen wetsvoorstel tot herziening van de pensioenfondsen voor het notariaat. Graag maken wij gebruik van deze mogelijkheid tot consultatie.

Wij vragen uw aandacht voor de navolgende kwesties:

1. het ontbreken van een representativiteitstoets;
2. de verplichte deelname aan het pensioenfonds;
3. het ontbreken van garanties ten aanzien van de pensioenaanspraken;
4. het ontbreken van een waarborging van de samenstelling van het bestuur.

Hierna zullen deze punten worden uitgewerkt en toegelicht.

Representativiteitstoets

Per 1 januari 2011 is in de Wet BPF 2000 de representativiteitstoets geïntroduceerd. Het doel van deze toets is het beoordelen of er een belangrijke meerderheid binnen de bedrijfstak achter de verplichtstelling tot deelname aan het pensioen bestaat. Via een periodieke toets wordt eens in de vijf jaren beoordeeld of er nog voldoende draagvlak voor een verplichte deelname aan het pensioenfonds binnen de bedrijfstak bestaat.

Sedert de oprichting van het notariële pensioenfonds in 1957 zijn alle (toegevoegd) notarissen en kandidaat-notarissen verplicht tot deelname aan het notarieel pensioenfonds. Binnen de notariële geledingen bestaan - zeker de laatste jaren - veel bezwaren tegen zo'n verplichte deelname. In de afgelopen jaren is zowel door het bestuur van SNPF als door de ledenraad van de KNB geweigerd een representativiteitstoets uit te voeren met kort gezegd als argument: zolang de Wna het pensioen verplicht stelt, heeft de beroepsgroep niet zoveel te willen

Voor een adequate wetgeving zal eerst de principiële voorvraag dienen te worden gesteld en te worden beantwoord of überhaupt een wettelijke regeling nuttig en of noodzakelijk is. De enige manier om hier achter te komen is eerst de KNB en het notarieel pensioenfonds (en eigenlijk gezien de voorgenomen fusie ook het pensioenfonds voor medewerkers in het notariaat) te verplichten eerst een representativiteitstoets uit te voeren.

Pas als een belangrijke meerderheid -volgens de Wet BPF 2000 tenminste 60% van de deelnemers- een deelname wenst te continueren, kan verder worden nagedacht over het fuseren van beide pensioenfondsen. Bij een kleinere meerderheid dient artikel 113a van de Wet op het notarisambt te worden geschrapt. Aansluitend kan worden overgegaan tot opheffing van beide pensioenfondsen. Alsdan is wetgeving niet opportuun en overbodig.

Verplichte deelname

Notarissen, toegevoegd notarissen en kandidaat-notarissen zijn verplicht deel te nemen aan het notarieel pensioenfonds op grond van artikel 113a van Wet op het Notarisambt. Medewerkers in het notariaat zijn uiteindelijk verplicht tot deelname aan het pensioenfonds voor medewerkers in het notariaat op grond van een reeds verlopen CAO uit 1999(!).

Gemelde wettelijke verplichting is bij de herziening van de Wet op het notarisambt in 1998 feitelijk klakkeloos overgenomen uit de oude wetgeving. Betwijfeld dient te worden of een verplichte deelname hetzij via een oude wettelijke bepaling hetzij via een verlopen CAO nog past in het huidige maatschappelijke bestel. Beide verplichtingen tasten de vrijheid van de burger aan zelf te beschikken en in de oude dag te voorzien. De verplichte deelname gaat met name scheef ten aanzien van deelnemers die ook ondernemers zijn. Voor werknemers, zoals de kandidaat-notarissen, toegevoegd notarissen en overige medewerkers van notariskantoren kan een verplichte deelname overigens wel een goede arbeidsvoorwaarde zijn doch uitsluitend via een representativiteittoets is na te gaan of zulks ook zo wordt ervaren.

Garantie aanspraken

Zowel Stichting Notarieel Pensioenfonds als Stichting Pensioenfonds voor Medewerkers in het Notariaat hebben in het recente verleden steeds grote problemen gehad te voldoen aan de dekkingsgraad. Beide pensioenfondsen hebben in het verleden diverse keren herstelmaatregelen en kortingen op de pensioenen dienen toe te passen. Onverlet deze maatregelen is nog steeds sprake van een verschil in pensioendekking én is sprake van een (te) lage dekkingsgraad.

In de concept Memorie van Toelichting wordt aangegeven dat de gewenste schaalvergroting de doorslaggevende redenen is voor de fusie van de beide pensioenfondsen in het notariaat. De vraag is echter of met een belegd vermogen van circa € 2,0 miljard het fusiefonds voldoende omvang heeft om de toekomstige uitdagingen aan te kunnen. Onder de bestaande pensioenfondsen blijft het fusiefonds dan nog steeds een klein fonds binnen de middelgrote pensioenfondsen.

In wiskundeterminen gaat wel de vergelijking op dat twee keer een min een plus oplevert. Wij hebben echter grote twijfels of die vergelijking ook opgaat bij de fusie tussen twee relatief kleine fondsen, met relatief hoge kosten per deelnemer. Ter vergelijking: de jaarlijkse kosten per deelnemer bedragen bij SNPF circa € 500 per jaar en bij een groot pensioenfonds circa € 100 per jaar. Het verwachte kostenvoordeel gaat ook pas op als er sprake is van één pensioenregeling voor het gehele notariaat. Een discussie hierover is nog niet eens opgestart. Ook hier geldt wat ons betreft: laat binnen de beroepsgroep eerst bepaald worden hoe een toekomstbestendige pensioenregeling eruit moet zien voordat er een ingrijpend besluit tot fusie van de pensioenfondsen wordt genomen.

Voor ons is overigens ook onduidelijk in hoeverre een fusie voor deelnemers al dan niet kan leiden tot verlies van aanspraken. Er wordt aangegeven dat een verschil in dekkingsgraad zal worden gecompenseerd voor de deelnemers aan het fonds met de hoogste dekkingsgraad maar een dergelijke compensatie - verwatering? - kan direct na de fusie illusoir blijken als de vermogens van beide fondsen samengevoegd worden door de fusie.

Samenstelling bestuur

In het verlengde van de verplichte deelname wordt helaas ook in het wetsvoorstel geen rekening gehouden met het feit dat na een eventuele fusie een zeer vreemd hybride pensioenfonds ontstaat. Drie geledingen worden in het wetsvoorstel gedwongen samen te gaan namelijk:

- de ondernemers/werkgevers/notarissen;
- de werknemers in de geleding hoog opgeleide academici in de vorm van toegevoegd notaris en kandidaat-notaris;
- lager geschoold personeel in de vorm van medewerkers in het notariaat.

Alle notarissen, toegevoegd notarissen en kandidaat-notarissen zijn ook verplicht lid van de KNB. Via de KNB vindt thans een vertegenwoordiging plaats richting het bestuur in Stichting Notarieel Pensioenfonds.

Medewerkers in het notariaat zijn slechts voor een zeer gering percentage lid van de Bond voor Medewerkers in het Notariaat (BMN). Overige vakbonden zijn niet van toepassing. BMN heeft circa 1.600 leden, waarvan circa 400 buitengewone (veelal gepensioneerde) leden. Volgens het jaarverslag 2013 van BPF Medewerkers in het Notariaat is meer dan 60% van het aantal verzekerden gewezen deelnemer aan het pensioenfonds, circa 10% is pensioengerechtigd en slechts circa 30% is actief deelnemer.

In het wetsvoorstel wordt niet uitgewerkt of en zo ja op welke wijze de verschillende geledingen zitting hebben in het bestuur van het nieuwe pensioenfonds. Het enige dat wordt aangegeven is dat als er notarissen, toegevoegd notarissen of kandidaat-notarissen zitting hebben in het bestuur; zij worden voorgedragen door de KNB. Dit is een andere invulling dan de huidige regeling. Artikel 113a lid 2 WNA luidt vanaf 1 januari 2013: *In het bestuur van het fonds moeten notarissen, toegevoegd notarissen en kandidaat-notarissen zitting hebben.*

Terzijde wordt opgemerkt dat thans niet aan deze wettelijke verplichting wordt voldaan: er is geen sprake van een toegevoegd notaris die zitting heeft in het bestuur van SNPF. Overigens kan de vraag worden gesteld of het niet wenselijker is dat er sprake is van onafhankelijke professionele bestuursleden die niet afkomstig zijn uit de beroepsgroep en dat deskundigen uit de beroepsgroep zitting hebben in een pensioenkamer en een verantwoordingsorgaan.

Conclusie

Het wetsvoorstel kan pas worden behandeld als de navolgende vragen zijn beantwoord en verwerkt in het wetsvoorstel, namelijk:

1. Is er sprake van een meerderheid van meer dan 60% voor een verplichte deelname aan een pensioenregeling?
2. Kan er overeenstemming worden bereikt over één toekomstbestendige pensioenregeling voor alle geledingen binnen de beroepsgroep?
3. Is de instelling waarin de pensioenregeling wordt ondergebracht financieel en bestuurlijk voldoende sterk om de uitdagingen waar de pensioensector voor staat op adequate wijze aan te gaan?

Mr H.J.T. Vos,
toegevoegd notaris te Ede

Mr G.G. Zwanikken,
notaris te Velp